

IN MEMORIAM

MR EŠREF KOVAČEVIĆ (1924-1996)

Ešref Kovačević, dugogodišnji stručni savjetnik u Orijentalnom institutu u Sarajevu, umro je 2. marta 1996. godine u Sarajevu.

Ešref Kovačević je rođen 1. 9. 1924. godine u Kovačevcima kod Glamoča. Osnovnu školu završio je 1936, a Gazi Husrev-begovu medresu 1944. godine. Godine 1944/45. počeo je studij na Visokoj islamskoj teološkoj školi, ali ga je brzo morao napustiti jer je taj zavod ukinut odmah po svršetku II svjetskog rata. Jedno vrijeme radio je kao vjeroučitelj (1946-1950), zatim kao službenik u rudniku Breza (1950-51) i kao službenik u Metalexportu (1958-1960). Školske 1951/52. upisao se na odsjek orijentalnih jezika i književnosti na Filozofskom fakulteta u Sarajevu. Diplomirao je 1958. godine. Godine 1960. izabran je za asistenta u Orijentalnom institutu. Školske 1967/68. upisano je postdiplomski studij historije na Filozofskom fakultetu u Beogradu koji je završio odbranom magistarskog rada *Granice bosanskog pašaluka prema Austriji i Mletačkoj Republici po odredbama Karlovačkog mira*, 14. juna 1971. godine. Godine 1970. izabran je u zvanje stručnog saradnika, 1971. godine u zvanje višeg stručnog saradnika, a godine 1976. u zvanje stručnog savjetnika, u kom zvanju će ostati do umirovljenja, 31. 7. 1989. godine. U periodu 1971-1976. bio je honorarni asistent za turski jezik na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, a u vremenu od 1979-1981. bio je predavač za predmet historija islamske kulture i civilizacije na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu.

Ešref Kovačević se profilirao kao turkolog-osmanista i u tom domenu napisao je nekoliko vrlo značajnih radova. Tu prije svega ističemo izdanje teksta o razgraničenju između Osmanskog Carstva i Austrije i Mletačke Republike čiji je prijevod sačinio Kovačević i publicirao ga u "Prilozima za orijentalnu filologiju", XX-XXI, pod naslovom *Hududnama bosanskog vilajeta prema Austriji poslije Karlovačkog mira*. Istorij temi je posvetio i knjigu *Granice Bosanskog pašaluka prema Austriji i Mletačkoj Republici po odredbama karlovačkog mira* (Sarajevo, 1973. g.).

Njegovo bavljenje osmanskim izvorima, prije svih tahrir i muhimme defterima, rezultiralo je knjigama *Oblast Brankovića* i *Muhimme defteri*. Prva od ove dvije knjige je popis stanovništva tzv. oblasti Brankovića (Kosovo) u dva toma koju je Kovačević uradio zajedno sa prof. Hamidom Hadžibegićem i dr Ademom Handžićem (Sarajevo, 1972), a druga predstavlja izuzetno značajan materijal za historijska istraživanja, stoga što sadrži razne odluke Porte o raznim pitanjima. Ova knjiga predstavlja regesta dokumenata koji se odnose na južnoslavenske zemlje. Štampana je u Orijentalnom institutu 1985. godine.

Kovačević je pokazivao interes i za suvremenu tursku književnost pa je zajedno sa Nedimom Filipovićem preveo roman Yašara Kemala *Ince Mehmed* (u prijevodu: *Pobunjenik sa Torosa*), (Sarajevo, 1965). Također je prevodio i pripovjetke Sabahatina Alija i Orhana Kemala (objavljeno u *Mogućnostima*, Split, 1985). No, kad je riječ o prevodilačkom radu Ešrefa Kovačevića, treba posebno istaći vrlo uspješan prijevod poeme *Miradžija* bošnjačkog pjesnika Sabita Užičanina (Sarajevo, 1990). U ovom poslu se Kovačević dokazao ne samo kao izvrstan poznavalac osmanskog turskog jezika i poetike divanske poezije nego i kao talentiran pjesnik koji je vrlo plastično prenio Sabitove stihove u naše vrijeme i ponudio suvremenom čitaocu.

Bavljenje religioznom poezijom bio je izazov za Ešrefa Kovačevića kojem nije mogao odoliti. On je sastavio kronološki najmlađi *Mevlud* na našim prostorima i naslovio ga *Muhamed Resulullah*. Prvo izdanje mu je tiskano 1981. godine.

Posebna ljubav Ešrefa Kovačevića je bila kaligrafija. Kovačević je svojim kaligrafskim radovima ukrasio brojne novoizgrađene džamije u Bosni i Hercegovini, a učestvovao je i u rekonstrukciji zidne dekoracije nekih starih džamija, posebno Aladža džamije u Foči i Ferhadije u Banjaluci. Bavljenje kaligrafijom rezultiralo je i posljednjim velikim doprinosom Ešrefa Kovačevića našoj kulturi. Naime, Ešref Kovačević je umijeće kaligrafskog iskaza iskoristio da prepíše Kur'an. Ovaj prijepis, pored kaligrafske ljepote, krase i neke praktične olakšice koje će pomoći početnicima da lakše nauče čitati (učiti) u Mushafu. Prijepis Kur'ana još nije objavljen, ali se njegovo štampanje očekuje uskoro.

Među doprinosima Ešrefa Kovačevića našoj orijentalističkoj znanosti, ne možemo zaboraviti njegovu nesebičnu pomoć mladim kolegama. Svi oni koji su se pokušali osposobiti u čitanju osmanskih katastarskih popisa (deftera), sidžila i druge historijske građe, a posebno u vrlo teško čitljivim i još teže razumljivim stihovima bošnjačke poezije na turskom, nailazili su na spremnost Ešrefa Kovačevića koji je znalčki i strpljivo pomagao mladima.

U našoj sredini se rijetko pojavljuje jedna ovako svestrana ličnost nadarena i za likovne umjetnosti (kaligrafija) i za pjesničko izražavanje (*Mevlud* i *Miradžija* Sabita Užičanina), koja je ujedno dala i krupan doprinos historijskoj nauci u prezentiraju veoma važnih osmanskih izvora za povijest

---

Bosne u vrijeme osmanske uprave Bosnom. Stoga će se praznina nastala nakon odlaska Ešrefa Kovačevića iz naših redova dugo osjećati. Nadati se da će svijetao primjer njegova života i rada biti podstrek mlađim kolegama da daju sve od sebe na svom stručnom i naučnom usavršavanju na dobrobit naše domovine Bosne.

Fehim Nametak